

Voor het eerst een Slangenarend *Circaetus gallicus* geringd in Nederland

Theo van de Mortel

Op zaterdag 27 mei 2006 werd er een ernstig verzwakte roofvogel binnengebracht bij het vogelasiel in Someren, Noord-Brabant. Deze vogel was gevonden in het gebied Weerterbos-Hugterheide. De vogel kon op dat moment niet meer vliegen. Al snel was duidelijk dat het ging om de in Nederland sporadisch voorkomende Slangenarend *Circaetus gallicus*. De Slangenarend komt hoofdzakelijk voor in Zuid- en Oost-Europa, Azië en Noord-Afrika. Hij leeft van slangen en hagedissen.

Foto 1. Slangenarend wordt onderzocht en geringd door Ellen Lommis en Theo van de Mortel, Someren, 17 juni 2006 (René Michiels). *Short-toed Eagle being measured and ringed before release, Someren, 17 June 2006.*

De tweede helft van mei (vanaf de 17de) werd gedomineerd door koufronten en troggen met buijge regen, onweer, hagel en zware windstoten. De maximumtemperatuur van 12-17°C in de laatste tien dagen van mei stak wel erg schril af tegen de maxima van 20-25°C in de eerste helft van mei (meetstation Maastricht, bron KNMI). Vermoedelijk heeft de vogel door deze weeromslag geen voedsel kunnen vinden, met verzwakking en uitputting als gevolg. Na een aantal weken in het vogelasiel te hebben doorgebracht, en goed hersteld te zijn, was het moment daar hem weer vrij te laten. Toon de Smid, de eigenaar van het vogelasiel, vroeg of ik deze arend wilde ringen voordat hij hem losliet. Ik heb dan ook geen moment gearzeld (want wanneer krijg je een Slangenarend in handen); dit was een unieke kans omdat er nooit eerder een

Slangenarend in Nederland was geringd. Tegelijk kon ik dan biometrische gegevens verzamelen van deze bijzondere vogel.

Op zaterdag 17 juni was het zover. Om 14.00 uur was ik aanwezig bij het vogelasiel. De filmploeg kwam mij al tegemoet, want dit moest worden vastgelegd. Er werd immers geschiedenis geschreven. Ook ontbrak het niet aan plaatselijke pers en fotografen (hoofdzakelijk vrijwilligers). Eerst werd een Wespendif geringd die al een tijd in het asiel verbleef in het asiel en begin augustus – als er volop wespen zouden zijn - zou worden vrij gelaten. Ook ringde ik nog een nest met drie 3 jonge Torenvalken, het eerste broedgeval in de torenvalkenkast bij het vogelasiel.

Foto 2. Linker bovenzvleugel met zichtbare rui, Slangenarend, 17 juni 2006 (Theo van de Mortel).
Left upper wing of Short-toed Eagle, showing moult, 17 juni 2006.

Dan het moment van de waarheid: de verzorgster van de Slangenarend, Ellis Lommen, kwam binnen met de vogel en deze werd door mij aan de rechterpoot geringd met een 13 mm ring (Vogeltrekstation 7.094.435). Het betrof hier vermoedelijk, op grond van de witte en vrijwel ongetekende onderzijde, een onvolwassen mannetje ouder dan 2de kalenderjaars maar jonger dan 4-6 kalenderjaars (Campora 2002, Campora & Cattaneo 2005). De iris was heldergeel, mede een aanwijzing dat de vogel ouder was dan tweede kalenderjaars (2kj-Slangenarenden hebben gewoonlijk een wat blekere iris; Campora & Cattaneo 2005). De vogel had twee nieuwe grote slagpennen die beduidend breder en grijzer waren dan de overige meer gesleten en vale pennen (Foto 2); dit was ook het geval in de staart (3de staartpen rechts voor drievierde aangegroeid, geteld vanuit

het midden van de staart naar buiten toe; Foto 3). De nieuwe pennen hadden een ronde tip met een witte zoom. De vleugellengte kwam uit op 530 mm, de staart op 310 mm, de tarsus + hiel op 104 mm. Het loopbeen en de klauw waren vrij grof geschubd, zoals dat ook is bij een Wespindief het geval is. Aan de hand van enkele veermonsters werd achteraf het geslacht, een mannetje, bevestigd (met behulp van een specifieke PCR-reactie voor het CHD-gen op de geslachtschromosomen, door Gendika BV, Laboratorium voor Genetisch Onderzoek, labcode AVPT63420).

Foto 3. Bovenzijde staart Slangenarend, met 3de staartpen rechts (van binnenuit geteld) in actieve rui, Someren, 17 juni 2006 (Theo van de Mortel). *Moultling tail of Short-toed Eagle, Someren, 17 June 2006.*

Hierna ging de vogel op transport naar de Strabrechtsche-Heide, op enkele km afstand van het vogelasiel. Daar is hij om 15.15 uur door zijn verzorgster vrij gelaten (Foto 4). Zonder problemen vloog hij al schroevend en draaiend de hoogte in, tot de schitterende Slangenarend nog slechts een kleine stip was. Een belevenis die ik niet graag had willen missen.

Summary

Mortel T. van de 2006. Male Short-toed Eagle *Circaetus gallicus* found emaciated in The Netherlands in May 2006. *De Takkeling* 14: 232-235.

On 27 may 2006, a weakened Short-toed Eagle, unable to fly, was brought to a rehabilitation centre in the southern Netherlands. After a spell of warm weather, with maximum temperatures rising up to 25°C, in the first half of May 2006, a series of

depressions passed The Netherlands in the second half of May, resulting in a steep drop in temperature (maximum 12-17°C), heavy rainfall and hail- and thunderstorms. It is thought that this bird had faced serious problems in obtaining food on the local heaths during the adverse weather conditions in late May. After rehabilitation, the bird was ringed and successfully released on the Strabrechtse Heide on 17 June 2006. The bird had white underparts, a few brownish streaks on the side of the breast, a white head with brown streaks (increasing in intensity towards the neck), greyish upperparts and a yellow iris. Its sex was identified by means of DNA obtained from feather samples (using specific PCR reaction for the CHD gene on the sex chromosomes): a male, presumably immature (given plumage characteristics). Wing length was 530 mm, tail length 310 mm and tarsus + heel 104 mm. The bird was in active moult in primaries and rectrices.

Literatuur

- Campora M. 2002. Sexual dimorphism and juvenile plumage in the Short-toed Eagle *Circaetus gallicus* (Gmelin, 1788). Riv. ital. Orn. 72: 35-45.
Campora M. & Cattaneo G. 2005. Ageing and sexing Short-toed Eagles. British Birds 98: 370-376.

Adres: A. Kuypersstraat 4, 5712 CK Someren (t.mortel2@chello.nl)

Foto 4. De losgelaten Slangenarend gaat er vandoor, Strabrechtse Heide, 17 juni 2006 (René Michiels). *Released male Short-toed Eagle takes flight, Strabrechtse Heide, 17 June 2006.*